

*А.С. Мороз, кандидат політичних наук, А.О. Марченко
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Російська пропаганда як міжнародний злочин

У сучасному світі є багато речей, що викликають занепокоєння. Кожного дня світ змінюється, а також змінюються тенденції міжнародних відносин. Визначення нових викликів та загроз, які постають перед людством, сприяє обґрунтуванню нових завдань забезпечення міжнародної безпеки. Але наразі світ стоїть перед лицем занепаду. Нерозв'язані глобальні проблеми сучасного світу також наповнюють новим змістом загрози національній безпеці держав.

Упродовж історичного розвитку міжнародні відносини як сфера людського співіснування займали значне місце у політичному та суспільному житті. На межі тисячоліть значення міжнародних відносин суттєво зросло під впливом глобалізації, оскільки країни перебувають у стані багатограних взаємодій.

Кінець Холодної війни та біполярності у світі дав можливість міжнародним відносинам пройти етап «перезавантаження» і адаптуватися країнам до нового світового порядку. Відносини між гравцями міжнародної арени ставали більш прогресивними, були націленими на збільшення співпраці між країнами, на закріплення культурних, дипломатичних та економічних зв'язків. Саме ці кроки характеризували цивілізоване суспільство, яке ґрунтувалося на нормах міжнародного права.

Але світ у XXI столітті постав перед новими проблемами сучасності, до яких можна віднести загрозу ядерної війни, розвиток гібридної війни, економічну кризу, катастрофічне забруднення навколишнього середовища, вичерпання природних ресурсів, поява нових захворювань, енергетична, сировинна, продовольча та міграційна проблеми. Це лише частина сучасних проблем, які вважаються викликом для міжнародного світового порядку.

Сьогодні країни світу більше об'єднані. Як зазначає А. Тоффлер, «мережа громадських зв'язків настільки щільна, що сучасні події відбуваються в усьому світі». Відповідно, не тільки різко зростає вплив і значення глобальних проблем, а й серйозно посилюються їх руйнівні та надзвичайно небезпечні наслідки. Сьогодні вони впливають набагато інтенсивніше, ніж наприкінці XVIII ст.

Російська агресія в Україну, гібридні дії РФ проти країн Заходу поставили на порядок денний питання про необхідність посилити стратегічну солідарність в Центральній та Східній Європі. На сьогоднішній день цивілізовані країни постали перед єдиним ворогом демократичного світу, який веде політику, інструментами якої є зброя, пропаганда та використання людини як розхідного матеріалу. Для всіх країн Центральної та Східної Європи критично важливою є здатність захистити себе від ворожого зовнішнього впливу. Саме тому важливо посилення союзницьких відносин країн регіону з НАТО. Ключове значення в умовах агресивної політики РФ мають механізми

стратегічної комунікації, які забезпечують діяльність, спрямовану створенню суспільної підтримки демократичного ладу, принципів правової держави, верховенства закону, захисту правами людини, суспільної прозорості та довготривалій демократичної орієнтації у зовнішній політиці.

Цинічну роль у російсько-українській війні відіграє кремлівська пропаганда, яка несе злочинну та тотальну дезінформацію не тільки в росії, а й далеко за її межами, тому що розповсюджується щонайменше 30 мовами світу у 150 країнах, стаючи зброєю масового ураження. Дану кремлівську кампанію можна характеризувати як міжнародний злочин проти суспільства, адже вона є частиною воєнної машини росії і становить підґрунтя для воєнних злочинів, які здійснюються російською армією проти України та українського народу.

Деякі пропагандистські наративи цілеспрямовано транслювалися виключно для окремих країн. Наприклад, наратив «пожертвування на військову допомогу — це аморально» виявлено лише у Литві, «Україна використовуватиме західну зброю, щоб вбивати росіян або атакувати територію РФ» — у країнах Балтії, а «військова допомога змушує РФ розширювати воєнні дії за межі Донбасу» — у Північній Македонії.

Російська пропаганда має низку різних стратегічних вимірів і цільових споживачів. В Україні він намагається посягати суперечливі наративи та просувати оманливі інтерпретації та причини.

Одним із рішень щодо повномасштабного вторгнення росії в Україну було переконання, що її пропаганді вдалося створити базу прихильників в Україні. Тим не менш, російські війська не бажані в Україні, і вони зіткнулися з безстрашним опором простих громадян у кожному куточку країни

Масштабна пропагандистська кампанія також була проведена в Росії, підживлюючись безпрецедентними ресурсами та значною кількістю контенту, виробленого для внутрішнього споживання. Протягом останніх кількох років російських громадян свідомо заливали інформацією, яка пропагувала неминучість війни з НАТО та Україною.

В свою чергу НАТО, і Україна були зображені як агресивні вороги, які хочуть знищити росію. З іншого боку, росія позиціонувала себе як останній бастион і захисник справжніх цінностей Православ'я та «Русского мира», яким загрожує корумпований ліберальний Захід.

Роками демонізація ворога була основною метою російської пропагандистської машини, яка безупинно працювала на це.

Державні телевізійні канали та засоби масової інформації щодня присвячують значний ефірний час, висвітлення в Інтернеті та газетах паплюженню України, США, ЄС та НАТО. Україна була головною темою всіх ток-шоу та новин.

Російська пропаганда також сурмила про перевагу своєї звичайної армії над будь-якою армією світу, включаючи її ядерний потенціал. Погрози перетворити США та їхніх союзників у Європі на радіоактивний попільничок неодноразово звучали відкрито. Російська армія навіть має власний дуже популярний телеканал, який цілодобово працює на пропаганду війни та агресії.

Російська пропаганда стала нахабнішою і залишилася без відповіді протягом багатьох років, що призвело до повномасштабного вторгнення в Україну.

Вразливості сприйняття людьми інформації, а також новий швидкий розвиток медіа-простору дозволяють маніпулювати інформацією багатьом: від урядів країн до недержавних угруповань. Міжнародні аналітики детально зупинилися на маніпуляціях росії, зазначивши, що їхні співрозмовники приписують цій країні 75 % маніпуляцій з інформацією по всій Європі. Яскравим прикладом маніпуляцій було залякування світових лідерів Третьою світовою війною та ядерними ударами. Таким чином росія хотіла стримати та зменшити поставки зброї в Україну. Після вибухів в окупованому Криму пропагандисти з росії почали залякувати країни світу війною та «судним днем» у разі подальшої демілітаризації півострова. Можна зазначити, що на початку повномасштабного вторгнення росії в Україну даний план спрацював, тому що деякі західні лідери зайняли пасивну позицію у передачі зброї. Звичайно, західні партнери остерігаючись, почали наголошувати на мирних переговорах та припиненні вогню аби не провокувати зайвий раз путіна. Але після подій у Бучі, Ірпені та інших міст, які постраждали від російської навали та стійкості української армії спрочинили зміни у підході Заходу до війни.

Більше того, ядерний шантаж росії супроводжується пропагандою. Тимчасовий контроль над Запорізькою АЕС, яка вважається найбільшою у світі, розв'язав росії руки на розповсюдження дезінформації у своїх цілях. Кремлівські пропагандисти звинувачують Україну у підриві Електростанції та військових провокаціях, а брехлива риторика кремля працювала навіть під час візиту міжнародної місії МАГАТЕ.

Росія – це країна, яка буде брехати до кінця. Це країна, яка буде постійно просувати свою пропаганду та дезінформацію у світ, зображуючи міжнародні організації, західних лідерів з найгіршої сторони, а свою країну вони будуть презентувати у найкращому форматі. Російська пропаганда підриває міжнародну безпеку, намагаючись спровокувати нові конфлікти у світі. Російська пропаганда працювала під час ситуації навколо Тайвані, Косово та Сирії.

Однією з характерних рис пропаганди росії є те, що у своїх сюжетах вона використовує ностальгію за Радянським Союзом, як ефективний інструмент впливу на різну аудиторію. Переважно це люди, яким далеко за 60 і які застали Союз у всій його красі. Вони з усмішкою на обличчі пам'ятають ті чудові часи, коли трава була зеленішою, небо синішим, а на радянщині всім жилося добре, ігноруючи всі негативні моменти.

Саме ця психологічна та емоційна гра російських пропагандистів на ностальгії сформувала у східних регіонів України, у населення Криму негативне ставлення та ненависть до Заходу (ЄС, НАТО, США) як завзятих противників СРСР, а до населення Західної України як «бандеро-фашистів-націоналістів», які вбивають усіх, хто поширює русофобію та заговорить російською.

Завжди Кремль зображує США та НАТО як зло, проти якого бореться росія. У своєму віртуальному світі росія продовжує протистояти НАТО і США, як під час холодної війни Радянського Союзу. Цих «ворогів» демонізують і на

них навішують різні ярлики. Адже всюди Росії ввижаються глобальні змови проти неї, бандерівців зі Львова, які тільки і мріють завоювати росію. Відповідно до цього з'являється наратив, що США руками українців воює проти Росії.

Висновки

Отже, гравці міжнародних відносин на сьогоднішній день мають багато викликів різного характеру та різного ступеню складності. Однак, їх можна подолати, потрібно лише підійти до цього з розумом і з відсутністю страху в очах. А наразі у демократичного світу є один спільний ворог, ліквідація якого допоможе покращити ситуацію на всьому континенті. Наразі росія – це держава агресор та країна-терорист, яка взагалі не має право на існування в такому вигляді, в якому вона зараз є. Це слабка держава, яка вміє тільки вбивати мирне населення, вести безглузду інформаційну війну та лише погрожувати іншим суверенним державам. А російська пропаганда стала нахабнішою і залишилася без відповіді протягом багатьох років, що призвело до повномасштабного вторгнення в Україну.

Демократичний світ зараз, здається, об'єднався і став більш згуртованим у підтримці українців, зміцнюючи Україну. Росія тим часом ослаблена. Але війни можна було взагалі уникнути, якби Захід вжив більш рішучих дій набагато раніше.

Список літератури

1. Marcel H. van Herpen “Putin’s Propaganda Machine: Soft power and Russian Foreign”. United States, Lanham. Rowman & Littlefield Publishers, 2016. - 336 pages.
2. Michael McFaul “From cold war to hot peace”. New York, Boston. Houghton Mifflin Harcourt, 2018. – 496 pages.
3. Дмитро Кулеба «Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот». Україна, Київ. Видавництво «Книголав», 2022. – 383 сторінки.